

Урок української мови в 5 класі

Тема. Розвиток зв'язного мовлення. Лист. Адреса

Мета: ознайомитись з поняттями лист, адреса, адресат, адресант, з особливостями написання і оформлення листа, навчитись складати змістовні листи захисникам Вітчизни й грамотно їх оформляти; розвивати творчі здібності, логічне мислення, зв'язне мовлення учнів; виховувати глибоке почуття патріотизму, гордість за тих, хто захищає кордони нашої Батьківщини.

Обладнання: підручник, мультимедійна презентація до уроку, зразки листів, конвертів і марок, пам'ятки «Як оформити лист», «Традиційні для листування звертання і побажання».

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Робота над вправою 518

- Діти, відкрийте свої підручники на сторінці 233. Почнемо роботу з вправи 518. В цій вправі подана гумореска. Потрібно її виразно прочитати і сказати, про що в ній розповідається. *(Учень читає)*
- То про що в ній розповідається?
- Які помилки вживає хлопчик в своєму мовленні?
- Який висновок ми можемо зробити щодо його грамотності?
- Ви ж не хочете бути схожим на нього, правда?
- А що потрібно робити, щоб не бути таким неграмотним, як Василько?
(Діти відповідають)
- Над цим і працюватимемо на сьогоднішньому уроці.

III. Повідомлення теми і мети уроку.

IV. Інтерактивна гра «Я маю свою думку».

- Інформаційний простір сьогодення надзвичайно широкий – це і мультимедіа, й комп'ютери, й мобільні телефони, й всесвітньо відома мережа Інтернет. Скажіть, чи є в цьому світі місце листам? Хто вважає, що так, станьте у правий кут. Хто думає інакше, займіть, будь ласка, лівий кут.
(До тих, хто в правому куті)
- Ви вважаєте, що листи в інформаційному просторі сьогодення потрібні. Доведіть свою думку.
(До тих, хто в лівому куті)
- Ви схильні думати, що листи нам сьогодні не потрібно вчитись писати. Доведіть свою думку.
(Учні пояснюють)

- Я не буду зараз нікого переконувати в зворотному. Ви молодці, що вмієте доводити свої думки, але я маю велику надію на те, що до кінця уроку думки декого з вас зміняться.

V. Опрацювання нового матеріалу.

1. Словникова робота

- Зверніть увагу на дошку. Тут написано пояснення слів, які ми будемо часто вживати в своєму мовленні впродовж уроку.
  - Адрес – письмове ювілейне привітання особі, установі.
  - Адреса – місце проживання особи або розташування установи, напис на конверті, телеграмі.
  - Адресант – той, хто адресує, надсилає лист.
  - Адресат – той, хто одержує лист.

2. Робота з підручником

- Робота з теоретичним матеріалом – с. 234
- Виконання вправи 519

3. Ознайомлення із зразками листів

Мультимедійна презентація

Слайд 1. З листа поета Василя Стуса синові Дмитру.

Слайд 2. З листа Лесі Українки до М. Павлика

- Ці листи, діти, не призначались для широкого загалу. Вони швидше інтимні, особисті, але люди, що їх писали, настільки відомі особистості, що ці листи ввійшли в історію української літератури.

4. Робота з інформативною карткою «Традиційні для листування звертання і побажання»

- Перед вами лежать інформативні картки. На одній з них розміщені традиційні для листування звертання і побажання. Ознайомтесь з ними. *(Учні зачитують вголос)*

5. Розповідь вчителя про війну на сході України

- Діти, всі ви знаєте, що на сході нашої країни іде війна. Під великою загрозою цілісність і незалежність нашої держави. Щоденно гинуть наші воїни, страждає мирне населення Донецької і Луганської області. Весь світ визнав, що війну проти нас ведуть не лише терористи-ополченці, а, в першу чергу, сусідня країна-агресор – Росія. Ворог підлий і підступний. Він прорахував все – і поступовий розвал нашої армії попереднім невдалим керівництвом нашої держави, і знекровлення економіки, розкрадання державної казни втікачем горе-президентом. Не подумав лише про одне – про високий патріотичний дух нашого народу, його велику любов до своєї Батьківщини. Перші місяці війни та й зараз, переважно, наша армія живе і воює за рахунок

підтримки волонтерів, простих українців, які допомагають їй коштами, одягом, продукцією, вирощеною власноруч і купленою в магазинах. Часто люди віддають останнє, як оцей дідусь, що передав героям на передову весь свій теплий одяг.

(Сюжет із «ТСН» телеканалу «1+1» від 15.11.2014 р. про дідуся з Одеси)

- Одяг захиснику-герою зігріє тіло, а записка дідуся – душу. Допоможе пережити голод, обстріли, бо він знатиме – все, що він робить, не даремно, за ним стоять люди, які свято вірять в нього і все роблять для перемоги так само, як він.
- Діти, а що ви зробили для перемоги в цій війні?

6. Зачитування листів захисникам Вітчизни з газети «Факти»

- Діти, листи для солдатів на передовій настільки важливі, що одне з найбільш відомих українських видань газета «Факти» започаткувала рубрику «Відправ лист солдату». Щотижня до газети надсилають листи люди, особливо діти, і щоп'ятниці цю газету з надрукованими в ній листами волонтери відвозять на передову.

(Учні зачитують дитячі листи захисникам України)

Дорогий солдате!

Пише тобі Настя із чудового міста Чернівці. Ти зараз захищаєш рідну Україну від підступного ворога. Не шкодуючи свого життя, борониш її кордони, її незалежність і єдність. Ти зараз на сході, а я - на заході, але я подумки з тобою. Я пишаюся тобою, твоєю мужністю. Більш за все я хочу, щоб настав мир, щоб не гинули люди. Любий солдате, повертайся додому живим і з перемогою.

Живими повертайтеся

До рідної хати.

Чекає вас родина,

Чекає рідна мати.

Зустріне переможців

Вільна Україна.

Уклін і подяка вам!

Шана єдина!

7. Розповідь про воїна АТО, нашого земляка Павла Харковця

- 17 років тому у вашому класі навчався Павлик Харковець, меткий, допитливий, надзвичайно дружелюбний хлопчик. На першому уроці, який я проводила в їхньому класі, він мене запитав: «А ви знаєте, хто такі козаки?». І зразу ж серйозно відповів, не чекаючи на мене: «Козаки – це ті люди, які захищали рідну землю». Тепер Павло - сам захисник рідної землі. Ще в березні він відправився добровольцем в зону АТО, чотири місяці брав участь

у боях під Слов'янськом, і був у числі тих, хто відвоював це місто. Зараз перебуває під Донецьком. І коли влітку, готуючи всім селом передачу Павлові, ми запитали в нього, що йому потрібно, він назвав... листи. Не їжу, не одяг, не каски, а саме листи. Ось, що значать листи для солдата на передовій, діти. Сьогодні ми, поділившись на групи, напишемо листи нашому Павлику Харковцю і іншим героям-захисникам, в яких розкажемо їм, що вони найкращі, найсміливіші, що ми дуже переживаємо за них і дуже вдячні їм за те, що вони захищають нашу рідну землю.

8. Написання листів

- Для цього ми поділимося на групи. Кожна група вибере для себе писаря, який писатиме лист, а всі інші допомагатимуть його складати. При цьому не потрібно забувати про структуру листа. Також обов'язково скористайтесь пам'ятками «Як оформити лист», які лежать перед вами. Зачитайте їх, будь ласка (*один з учнів зачитує вголос*). На написання листа 10 хвилин.

Лист учнів 5-Б класу Кухченської ЗОШ І-ІІІ ступенів до воїна-захисника

Павла Харковця

Привіт, Павло! Дорогий солдате!

Ми навчаємося в тій самій класній кімнаті, в якій колись навчався ти. Ти жертуєш своїм життям заради миру і спокою на нашій землі, ти справжній захисник України. Ми пишаємося тобою і віримо, що ти повернешся живим і здоровим до своєї родини. Ми щиро молимося Богу за тебе і всіх твоїх побратимів.

Повертайся з перемогою!

До зустрічі!

Учні 5-Б класу КЗ «Кухченської ЗОШ І-ІІІ ступенів»

9. Зачитування листів. Їх аналіз

(I група читає, II – аналізує. I навпаки)

- Діти, чи є в їхньому листі всі структурні елементи? Чи дотримано вимог до оформлення листів?

10. Адресування листів

- Листи потрібно вміти ще й правильно заадресувати. Це теж відповідальна справа. Бо якщо неправильно заадресуємо, лист не надійде до свого адресата. Тож будьте уважні при виконанні вправи 521 (*учениця коментує за допомогою матеріалу вправи 521, як правильно здійснити оформлення адреси на конверті. Учні-писарі оформляють адреси на конвертах*).

11. Демонстрування конвертів для листів адресатів близького і далекого зарубіжжя

VI. Підсумки уроку.

- Що робили сьогодні на уроці?
- Чому навчилися?

Інтерактивна гра «Мікрофон»

- Чи змінили свою думку стосовно ролі листів в інформаційному просторі сьогоднішня?

VII. Домашнє завдання.

Написати листа вчительці, в якому розповісти, якими ви уявляєте себе через 7 років (*коли закінчуватимете школу*), якою ви уявляєте нашу країну, село, школу. Правильно заадресувати лист.

ДОДАТКИ

Традиційні для листування звертання

Пане! (Пані! Панове!)
Дорогий друже!
Шановне товариство!
Мої дорогенькі!
Мої найдорожчі!
Родинонько моя!
Роде наш красний!
Мої дорогі батьки!
Шановні громадяни!
Рідненька матусю!
Колеги!
Моя дорога сестричко!

Слайд 1

Традиційні для листування побажання

Щасти Вам!
Хай щастить!
Доброго Вам здоров'я!
Зичу здоров'я!
Бажаю усього найкращого!
На все добре!
Бажаю успіхів!
Бажано Вам добре провести свята!

Слайд 2

ПІДКАЗКА

НЕПРАВИЛЬНО

Переписуватися
Задавати питання
Відправляти лист
Получати листи
Присилати ліки
Навчатися грамоті
Опанувати правилами
Заказний лист

ПРАВИЛЬНО

Листуватися
Ставити запитання
Надсилати лист
Одержувати листи
Надсилати ліки
Навчатися грамоти
Опанувати правила
Рекомендований лист

Слайд 3

Як написати лист

* Передусім обміркуйте: тему свого листа: що саме ви хочете сповістити і наскільки детально; головну думку листа: до чого ви хочете спонукати, у чому переконати адресата.

* Текст листа напишіть на чернетці за таким планом:

1. **Звертання (передає ваше ставлення до адресата).** Привітання (засвідчує вашу **ввічливість**).
2. Початок листа виявляє вашу зацікавленість станом здоров'я, настроєм адресата, його справами, успіхами, а також здоров'ям та справами його родини, найближчих родичів. Після цього слід пояснити причину, що спонукала до написання листа (**бажання щось з'ясувати або повідомити, про щось домовитися**).
3. Основна частина. Слід повідомити про себе, не вихваляючись, але не забуваючи підкреслити свої успіхи. Писати потрібно про те, що цікаве або корисне адресатові.
4. **Кінцівка.** Побажання й прощання. Дата. Підпис.

* Уважно перечитайте чорновий варіант листа — краще зробити це наступного дня. Передовсім зверніть увагу на **зміст листа**. Можливо, слід дещо додати або скоротити. По-друге, переконайтеся, що тон листа засвідчує повагу до адресата. Повагу й увагу передають обов'язкові в листуванні етикетні формули. Перевірте грамотність викладу: виправте допущені помилки. Особливу увагу зверніть на написання займенника **Ви** з великої літери.

* Перепишіть лист розбірливим акуратним почерком на якісному папері. Грамотно надпишіть конверт.

Слайд 4

Як оформити лист

- 1) Пишіть на якісному папері.
- 2) Дбайте про почерк, охайність в оформленні листа і підпису на конверті.
- 3) Уживайте звертання. Звертаючись до старших на «Ви», пишіть це слово з великої літери.
- 4) Слідкуйте за мовленнєвим оформленням і грамотністю. Пам'ятайте: за тим, як ви говорите чи пишете, судять про вас.
- 5) Ставте розбірливий підпис, число.
- 6) Не залишайте листів без відповіді.

Слайд 5

